

15 września 2010

Wystawa „Odmiany stroju ludowego na Kielecczyźnie”

18 września – 21 listopada, Kielce

Od 18 września 2010 r. Muzeum Narodowe w Kielcach zaprasza na nową wystawę czasową, na ekspozycji przy ul. Orlej 3 - „Odmiany stroju ludowego na Kielecczyźnie”.

Tkactwo ludowe w regionie świętokrzyskim ma odległe tradycje. W dawnej samowystarczalnej gospodarce wsi stanowiło jedno z podstawowych zajęć pozarolniczych. Surowców dostarczało wyłącznie gospodarstwo wiejskie; powszechnie uprawiano len i konopie, hodowano owce. Obróbką włókna, przędzeniem (na przęślicy lub kołowrotku), a następnie tkaniem na krosnach zajmowały się kobiety. Płótno, w zależności od gatunku, przeznaczano: na worki i płachty, prześcieradła, odzież roboczą i odświętną. Wykorzystywano je w naturalnej barwie, albo je wybielano lub farbowano. Do lat 80. XIX stulecia (do czasu wprowadzenia barwników syntetycznych) do farbowania używano barwników naturalnych, głównie roślinnych – gama kolorystyczna tkanin była więc ograniczona. Obok płótna lnianego i konopnego wyrabiano także, ale w mniejszym zakresie tkaniny wełniane na sukmany, spódnice i zapaski noszone początkowo przez zamożniejszą ludność wiejską wyłącznie, jako ubiór świąteczny. Szersze zastosowanie tkanin wełnianych w ubiorach chłopskich ma związek z rozwojem hodowli owiec i przypada na drugą połowę XIXw.

Codzienny ubiór roboczy uszyty był z płótna lnianego i noszony na całym obszarze Kielecczyzny. Ubiór męczyzny składał się ze zgrzebnych lnianych spodni i wypuszczonej na nie koszuli przepasanej rzemiennym paskiem. Na koszulę wkładano lejbik albo guńkę, rodzaj płóciennego płaszcza. Kobiety nosiły lniane koszule z tzw. nadołkiem doszytym do stanu z płótna gorszego gatunku, lniane spódnice i zgrzebne zapaski – białe lub farbowane, zwykle na kolor granatowy lub zielony.

Odświętny ubiór chłopski – strój ludowy, ukształtowany został ostatecznie w drugiej połowie wieku XIX. Uwłaszczenie chłopów, a co się z tym wiąże wzrost zamożności wsi był bezpośrednią przyczyną rozkwitu stroju ludowego, jego bogactwa i zróżnicowania. Województwo świętokrzyskie w obecnych granicach administracyjnych jest częścią Kielecczyzny, większego terytorium zamkniętego biegami rzek: Wisły i Pilicy. Na tym

obszarze wyodrębniło się sześć regionalnych odmian strojów. W części centralnej - świętokrzyska i kielecko-włoszczowska, na południu - sandomierska i krakowska, a na północy - radomska i opoczyńska. W granicach obecnego województwa świętokrzyskiego znalazły się cztery pierwsze grupy strojów; północne ich odmiany jedynie w obszarze peryferycznym. Na ekspozycji prezentujemy stroje charakterystyczne dla początku XX stulecia. Nie pokazujemy odświętnego ubioru sandomierskiego, który zaniknął najwcześniej, bo już w drugiej połowie XIX wieku. Dla północnych i centralnych odmian strojów, w ubiorach kobiecych, charakterystyczne są zapaski z samodziałowych tkanin pasiastych o zróżnicowanym raporcie i kolorystyce. Strój męski różnicuje głównie odmienny w kroju typ sukmany. Zasięgi występowania wszystkich odmian przedstawia mapa zamieszczona na ekspozycji.